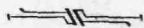

ΤΡΩΙΚΑ*

Α'.

Παλινοδιαί.

« Κατὰ μῆκος τοῦ τριτημορίου τῆς βορείου περι-
 φερείας παύει ἀνωχρὺς πᾶν ἔχνος τεχνιτοῦ περιζώ-
 ματος ἀνδρῶν (ἐνταῦθα γερνᾶται ἡ ἐρώτησις ἀν
 ὑπῆρξεν ἐν γένει τοιοῦτο περιζῶμα ἢ ἀν ὑπὸ τοῦ
 Σλήμαν κατεστράφη¹⁾) τοῦλάχιστον οὐδὲν ἀνεκα-
 λύθη. Ἀδυνατῶ ν' ἀποσιωπήσω ὅτι τὸ ἐλλείπον
 τοῦτο τριτημόριον τοῦ περιζώματος εἶναι δυσά-
 ρεστον, δι' ἡμᾶς μάλιστα, οἵτινες ἐπιθυμοῦμεν
 καὶ ἐλπίζομεν ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποδείξωμεν
 τὴν ὑπαρξίν τοῦ περγάμου τῆς Τροίας. Τοῦτο
 δύναται νὰ ᾖναι ἀδιάφορον τῷ λοχαγῷ Μπαί-
 τιερ. Οὗτος ἔχει ἀνάγκην μόνον τοῦ ἀνδρῶν·
 τοῦτο δὲ καταλήγει πρὸς βορρᾶν ἐν τῇ φυσικῇ
 βραχῶδει κατωφέρει. Ἡμεῖς ὅμως ἔχομεν ἀνάγκην
 τοῦ κεκλεισμένου κρικοῦ, οὔτινος τὸν
 τρίτον πράγματι ἐλλείπει. Ὁφείλομεν λοιπὸν νὰ
 συμπληρώσωμεν ἐνταῦθα τὸ ἐλλείπον ! »

Αἱ συμπληρώσεις ὅμως εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἀδόκιμοι
 εἰκαδία. Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαιολογίας εἶναι ἡ ἱστο-
 ρία τῶν ἀνεπιτυχῶν συμπληρώσεων.

Ὁ ἡμιτελὴς κρικός ἐπιδεικνυσὶν ἐν τῷ ΝΑ τμή-
 ματι, ὅπου τὸ ὑποικοδομημένον κατώτερον τείχος
 ἔχει ὕψος 1 μέτρου μόνον, πλάτος 2,7 μέχρι 4 μέ-
 τρων ὡς καὶ τείχος ἐξ ὠμῶν πλίνθων σωζόμενον μέχρι
 ὕψους 4 μέτρων καὶ ἐπίσης στερεοῦμενον δι' ἀντη-
 ρίδων. Ὁ στρατηγὸς Σραΐδερ καὶ ἐνταῦθα δὲν εὐ-
 ρίσκει «οἰονόητο» ἔχνος ὀχυρωματικῆς διασκευῆς.

« Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ προσέδιδε αὐτῷ χαρακτῆρα
 τείχους ὀχυρώματος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Δαΐρπφελδ γε-
 νομένη συμπλήρωσις, τοῦ πραγματικῶς ἐλλείποντος
 ἀνωτέρου ἡμίσεως ! ».

Ὁ Δαΐρπφελδ «εἰκάζει» δηλαδὴ, ὅτι τὸ τείχος ἦτο
 ἄλλοτε διπλάσιον τὸ ὕψος καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου
 αὐτοῦ χεῖλους εἶχεν εἶδος προσηπιδίου πρὸς ἀμυ-
 ναν διαδρόμου κατὰ τὸ εἶδος τῶν μεσαιωνικῶν φρου-
 ρίων τῶν πόλεων. Φυσικῶς τῷ λόγῳ ἐλλείψει παντὸς
 ἔχρους δικαιολογίας τῆς τοιαύτης εἰκαδίας αὐτὴ δὲν
 δύναται ν' ἀποτελῇ ἢ ἀπλοῦν φαντασιοκόπημα. Ἄν
 δὲ ὁ στρατηγὸς (Σραΐδερ) μὴ μεταχειρίζεται ἀκριβῶς
 τὴν ἦν καὶ ἐγὼ ἐνταῦθα ἐκφράσιν, λέγει ὅμως τὰ
 ἐξῆς ἀνάλογα :

« Ἐκ τοῦ κεκολοδωμένου τείχους δὲν δύναται τις
 νὰ διακρίνῃ τίνι τρόπῳ ἦτο κατεσκευασμένη ἡ στε-
 φάνη αὐτοῦ (Archiv. σ. 105) προστιθῇ δ' ἄλλα-
 χού (ἐν τῷ Nord und Süd τοῦ ἔτους 1893 σ. 65) :

« Ἐν τῷ τείχει μόνη ἡ στεφάνη δύναται νὰ μαρ-

τυρῇ, ἀν τὸ ἴδρυμα ἐγένετο χάριν ἀμυντικοῦ σκο-
 ποῦ. Ἐκ τοῦ προκειμένου εὐρύματος δυνάμεθα νὰ
 υποθεσώμεν ὅτι ἀπετέλει μόνον περιτειχισμα,
 μεγαλοπρεπὲς ὅμως, ἀλλ' ἀνταποκρινόμενον εἰς ἀσσυ-
 ριοβαβυλωνιακά πρότυπα καὶ ἐν γένει ἀρμόζον εἰς
 τὴν ἀξιοπρέπειαν ἐπισήμου τόπου. Συνεπεία τῶν
 δεδηλωμένων ἀναλογιῶν τῆς Τρωϊκῆς οἰκοδομητι-
 κῆς, τῆς αἰγυπτιακῆς καὶ τῆς ἀσσυριοβαβυλωνια-
 κῆς τοιαύτης, συχνότατα ἀπαντῶσιν ἀντηρίδες
 καίπαρὰ τείχειδι μάλιστα, περὶ ὧν ὀριστικῶς εἶ-
 ναι γνωστὸν ὅτι δὲν προωρίζοντο πρὸς ἀμυντικὸν
 σκοπὸν ».

Πρὸς τοῦτοις ἐν τῷ περιοδικῷ Archiv τοῦ 1892 σ.
 106 ἀναγινώσκομεν :

« Ἡ τοῦ τείχους ζώνη λοιπὸν ἐν τῇ κεκολοδω-
 μένῃ αὐτῆς μορφῇ δὲν ἐπιβάλλει τὸ ν' ἀποδεχθῶμεν
 ὅτι ἀπετέλει ἐν γένει τεῖχος φρουρίου ! Δυ-
 νάμεθα νὰ εἰπώμεν μάλιστα ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν
 «κρικός» ἢ «ζώνη» μεταχειριζόμενοι, συμπληροῦμεν
 τὸ εἶρημα κατὰ τὴν φαντασίαν καὶ τοὺς πόθους ἡ-
 μῶν, διότι κατὰ μῆκος τοῦ φυσικοῦ βραχῶδους κρη-
 μνοῦ ἐν τῇ βορείᾳ πλευρᾷ οὐδὲν ἔχνος τείχους πα-
 ρετηρήθη ».

Βλέπετε λοιπὸν ὅποση σπουδαιότης ἀποδίδεται
 προδήλως ὑπὸ τοῦ περὶ τὰ ὀχυρωματικά ἀρχιτέκτονος
 εἰς τὸ τοσοῦτον ὀλέθριον, περὶ φρουρίου προκειμέ-
 νου, χάσμα ἐκεῖνο, τοῦτέστι «τὸ ἐν τῷ κρικῷ ἐλ-
 λείπον τριτημόριον». Οὕτω καὶ ἐν τῷ Nord und Süd,
 1893, σ. 64, ἀφοῦ πρότερον ὡς «δυσπρόσιτον» οὐχὶ
 ὅμως καὶ ὡς «ἀπρόσιτον» ἐχαρακτήρισε τὴν ἐν τῇ βο-
 ρείᾳ πλευρᾷ τοποθεσίαν (Gelände), ἥτις ἄλλως δὲν
 ἀπολήγει ποσῶς, ὡς οὗτος φρονεῖ, «εἰς ἀπότομον
 βροχῶδη κρημνὸν» ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ ἔδαφος καὶ
 μετὰ κλίσεως 45 ἕως 60°, λέγει :

« Ἡ ιδιότης τῆς τοποθεσίας δὲν θ' ἀπέκλειε τὸν
 περὶ τὰ ὀχυρωματικά ἀρχιτέκτονα τῆς ἐγκαταστά-
 σεως κεκλεισμένου κρικοῦ. Ὅτι τοιοῦτος ὑψί-
 στατο τοῦτο ἀποδέχονται ὅτε Σλήμαν καὶ ὁ Δαΐρ-
 πφελδ, μέχρι τοῦδε ὅμως οὐδαμῶς ἀπεδεί-
 χθη ! »

Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ὁ στρατηγὸς Σραΐδερ τρία γε-
 γονότα καθόρισε : ὅτι δὲν ὑπάρχει κεκλεισμένος κρί-
 κος ἐν Ἰσραήλ, ὅτι οὐδενὸς εἶδους πύργος ἐν τῷ
 ἐξ ὠμῶν πλίνθων τείχει ἀναφαίνεται καὶ ὅτι οὐδὲ
 ἔχνος ἀπαντᾷ ἰδρύματος, εἰς ὀχυρωματικὸν ἀφορῶν-
 τος σκοπὸν !

Ἐκ τῶν γεγονότων ὅμως τούτων, ἅτινα κα-
 τ' ἀνάγκην ἐκμνησεν ἱστορικοὶ πᾶσαν ἰδέαν
 περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ὑπάρξεως ὀχυρώ-
 ματος, ὁ στρατηγὸς Σραΐδερ δὲν ἐξήγαγε τὴν λο-
 γικὴν συνέπειαν, οὐδ' ἐξέφρασε τὴν λέξιν, ἣν βε-
 βαιότατα πρόχειρον ἔχουσι πάντες. Διὰ παντοειδῶν
 εἰκασιῶν καὶ υποθέσεων ἀπέφυγε τοῦτο, ἀλλ' ἐκεῖνο
 ὅπερ ἐνδομύχως ἐσκέπτετο διαφαίνεται ἐκ τῶν λίαν
 εὐφυῶν καταληκτικῶν φράσεων τῶν πραγματειῶν αὐ-
 τοῦ· οὕτως ἐν τῷ περιοδικῷ Archiv λέγει :

« Ἀπαλείψωμεν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τὸ τρίτον τῶν
 ἀρχαιοτάτων μνημείων τῆς περὶ τὴν ἰδρύσιν οἰκοδο-
 μητικῆς καὶ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν Τίρυνθα καὶ τὰς
 Μικύνας ! » καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τοῦ Φόρος :

« Ἄν οὗτοι (οἱ μάρτυρες τοῦ Σλήμαν) ἀναγνωρί-

*) Ἰδε ἀριθ. 4, σελ. 73—75.

1) Ὁ Σλήμαν πολλὰ πράγματι κατέστρεψεν, ἕκαστον ὅμως τεῖ-
 χος, ὅπερ ἐφρόνει ὅτι ὤφειλε νὰ κατεδαφίσῃ, εὐσυνειδήτως ἐση-
 μείου. — Ἡ ἀνυπόστατος εἰκαδία ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Σιγείου
 ἀφῆρσαν τοὺς λίθους, εἶναι ἀναξία προσοχῆς. Τοιαύτη παρά-
 δοσις ὑπάρχει πράγματι περὶ τῆς Τροίας, οὐχὶ ὅμως περὶ τῆς
 βορείου πλευρᾶς τοῦ Ἰσραήλ.

ζωσι χαρακτῆρα ὀχυρωμάτων εἰς τὰ ἐν Ἰσραλὶκ ἐρείπια, ὁ μηχανικὸς ὁμῶς λέγει: Κρίνουσι κατὰ τὴν φαντασίαν καὶ τοὺς πόθους αὐτῶν, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀγνῆς πραγματικότητος! (nicht nach der nüchternen Thatsache).

Ἄν σήμερον ὁ στρατηγὸς διὰ τῆς «ἀγνῆς πραγματικότητος» ἐνοῇ μόνον τὸ ἀόριστον τῶν ἐρειπίων, ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀποδεχθῶμεν αὐτό. Ἄγνῃ πραγματικότητι εἶναι τὸ ἡμίτελος τοῦ κρίκου, εἶναι ἡ ἐλλειψίς πυργῶν, εἶναι ἡ ἐλλειψίς καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἰχνους ὀχυρωματικῆς διατάξεως τῶν τειχῶν· ἐνῶ δὲ ὁ στρατηγὸς ἀπέδειξεν αὐτό, ἀπέδειξε σὺν αὐτῷ ὅτι ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποτελῇ τὸ Ἰσραλὶκ ὀχύρωμα, ἀδύνατον ν' ἀποτελῇ τὸ Πέργαμον εἴτε ἂν ὡς ἀληθὲς τοῦτο ἀποδέχεται εἴτε μὴ. Ἦδη ὁ στρατηγὸς προσκολλᾶται εἰς τὴν λέξιν «ἀδύνατον» καὶ κηρύσσει ἐν τῇ ἐν τῷ Ὁθωμανικῷ Ταχυδρόμῳ (ἴδε ἀρ. 241 τοῦ τελευταίου νοεμβρίου) ὅτι «οὐδέποτε ἀνέλαβε ν' ἀποδείξῃ ἢ καὶ μετὰ θετικότητος νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἡ Τροία τοῦ Δαίρπφελδ ν' ἀποτελῇ ὀχύρωμα, ἀδύνατον ν' ἀποτελῇ τὸ Πέργαμον».

Καὶ ἡμεῖς ἐπίσης δὲν ἐδεδαιώσαμεν τοῦτο. Ἡ καταγγελλομένη φράσις, καθ' ἣν: «Ἡ ἀπόδειξις τοῦ μηχανικοῦ, στρατηγοῦ Σραϊδερ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἡ Τροία τοῦ Δαίρπφελδ ἀποτελῇ ὀχύρωμα, ἀδύνατον ν' ἀποτελῇ τὸ Πέργαμον (Hrb. Ὁθωμ. Ταχυδρόμ. 1892 ἀριθ. 94, 1893 ἀριθ. 220), διελύθη κατὰ μικρὸν κτλ.» δὲν ἀναφέρει ὅτι ὁ στρατηγὸς πιστεύει ὅτι ἀνευρίσκει ἐν αὐτῇ, πρὸς τοὺς τοὺς δὲ ὑποδεικνύονται καὶ προηγούμενοι ἀριθμοί, ὅπου δύνανται τις ν' ἀναγνώσῃ τὸ κείμενον ἐκείνου, ὅπερ ἐνταῦθα ὡς γνωστὸν ὑπετέθη.

Ἀξιοσημειώτὸν ἐστὶν ὅτι ὁ στρατηγὸς Σραϊδερ (ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ Deutschen Bauzeitung τῆς 6 μαΐου 1891, ἀριθ. 36, τῷ μόνῳ φύλλῳ, οὗτος μνησθὲν ποιεῖται τὸ δημοσίευμα αὐτοῦ) συνάπτει μετὰ τῆς ἀπαιτήσεως, καθ' ἣν ἡ μερίς, ἥτις προσθεύει τὰ τῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως τῆς Τροίας ἢ φρουρίου, ἔχει ἀπαραιτήτως ἀνάγκην κεκλεισμένου κρίκου, τὴν ἐξῆς σημειώσιν:

«Καὶ ἂν ὁ κριτικὸς ἐμμένῃ μετ' αὐστηρότητος ἐν τοῖς εὐρήμασιν ἐκείνοις, ἅτινα αὐτόθι ὑπάρχουσι, καὶ δὲν ἀνέχεται συμπληρώσεις, ἐσμέν ἔτοιμοι εἰς πάντα, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ φανῶμεν τόσον αὐστηροὶ καὶ νὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς τὴν εὐμενῇ φαντασίαν νὰ κλείσῃ τὸν κρίκον».

(Ἀκολουθεῖ).

Γ. Κ. Λαζαρίδης.

ΛΙΝΑ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Δάκρυα καὶ δρόσος.

Ε'.

Οὐχ ἥττον ἐθεώρησε ὀρθόν ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὸν ἐκούσιον τοῦτον ἐξυθρισμὸν καθ' οὗ κατεξανίστατο ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἀξιοπρέπεια, ἐν ᾗ χρόνῳ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἤμασσε τὸ βαθὺ καὶ ἀπόκρυφον τραῦμα τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ. Μετὰ ψυχρᾶς δὲ ὀργῆς, οὕτως εἶπεν, ἐχάραξεν ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς δέλτου τὴν ἐπομένην παρχτήρησιν.

«Ἰσως σκέπτεσθε ὀρθῶς, δεσποινίς· ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ παρκατήρῃω ὅτι τὸ θέμα οὐδόλως ἦν ἐπιδεκτικὸν τρικῆτης παρεμβάσεως. Ὅσον ὀφθαλμὸς δὲ εἰς τὴν ἐμὴν γνώμην λυποῦμαι ἀληθῶς ὅτι παραμορφοῦτε τόσῳ πρᾶλδῳ ἰδεᾶν οὐδὲν ἄλλο ἢ μεγαλοφυΐαν περικλείουσιν. Γενικῶς εἶπεν ἡ ὑμετέρα ἡλικία δὲν ἔχει ἔτι τὴν πικρὰν βιωτικὴν, πείραν, ἣν προϋποτίθουσιν ἡ πεποιθήσεις ὅτι σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης εἶναι μοχθηρὰ, καὶ ὁ πλῆσιον στερεῖται καρδίας».

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέθετε τὰ τετράδια, ὁ Ἰωάννης μετεμελήθη ὅτι ἐπέτρεψεν ἑαυτῷ ἵνα προβῇ μέχρι συλλογισμῶν τοσοῦτον ζωηρῶν. Ἐσκέφατο ὅτι, μετ' ὅλα ταῦτα, οἱ ὑπαινιγμοὶ τῆς δεσποινίδος δὲ Μαλφὸρ δὲν ἔθιγον αὐτὸν ἀπ' εὐθείας· ἀπαντῶν δὲ οὕτω, δὲν ἐπρᾶττεν ἄρα τὸ αὐτὸ ὥσπερ ἐξωμολογεῖτο ὅτι ὑπέλαθεν αὐτοὺς διακυπομένους ἐπὶ σκοπῷ, καὶ ὅτι ἐπλήγη ἕνεκα τούτου; Ἐὰν ἡ Ἰλδα ἐξεφράζετο οὕτως, οὐδέποτε βεβαίως θὰ ἐθεώρει τοὺς λόγους αὐτῆς προσβλητικούς. Οὐδένα ἄλλως τε ὑπαινιγμὸν εἶχε μέχρι τοῦδε προκκλέσει, καὶ οὐδένα ἐπέτρεψεν ἡ ἐνεθάρρυνεν.

Ἐν καιρῷ τῆς παρὰδόσεως ἡ ὥρα αὐτοῦ ὄψις καὶ οἱ κοῖλοι ὀφθαλμοὶ ἐνεποίησαν ἐκπληξίν· αὐτομάτως δὲ ἤδη ἤντισεν πρὸς τὴν Εὐελίνην· ἀλλὰ τὸ βλέμμα ἐκείνο ὑπῆρξε τοσοῦτον βαθὺ καὶ θλιβερόν, ὥστε ἡ νεῖς ἤσθλ' ἦν αἰφνίδιον πόνον, οἶον εἰς πληγὴν ἐγχειριδίου, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. . . . Ἐνόησεν ὅτι ἐμάντευθη! τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἀμεσὸς ἀμὴ δὲ καὶ ὀδυνηρὰ αὐτῆς ποινή.

Ἀλλ' ὅτε διέτρεξε τὰς ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ θέματος αὐτῆς σημειώσεις, ἐν τῷ ὁποίῳ ἤλπισε τέως ὅτι θὰ εὖρῃ εὐνοϊκωτάτην βαθμολόγησιν, τὸ στήθος αὐτῆς ἐξωγκώθη, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐπλήσθησαν δακρύων, φύσει δὲ εὐθρυπτος καὶ εὐερέθιστος τὰ νεῦρα αὐτῆς, ἔρρηξε μεγαλοφώνους λυγμούς.

Διὰ τί ἄρα ἐκλαυσε τόσῳ πικρῶς; καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἡγνοεῖ ἂν τὴν παρὰδοξον ταύτην θλιψὴν διήγειραν ἐν αὐτῇ αἱ πλήρεις ἀγερῶχου οἴκτου γραμμαί, ὡς ἡ χεὶρ

1) Ἐν τῇ πρώτῃ ἀπὸ τοῦ 1889 ἐπιστολῇ μου ἐκηρύσσοντο τὰ ἑξῆς:

«Εἶναι καθ' ὅλην ἱσχυρίαν ἐσφαλμένη ἡ εἰκὼν, ἡ παριστῶσα ὀχυρωμάτων ἐν Ἰσραλὶκ. Αὐτόθι οὐτε τεῖχος φρουρίου, οὐτε πύλη (φρουρίου), οὐτε πύργος ὑπάρχουσι». Τοῦτο δὲ οἱ τῆς Τροίας δ-παδοὶ ἐν τε Βερολίῳ καὶ Ἀθήναις «συκοφαντήσαν» ἀπεκάλεσαν.

*) Ἰδε ἀριθ. 4, σελ. 96—100.